

Adam Piotr Zając
EUROREG UW, SISKOM
10/04/2014

Adaptacja przestrzeni ulicznej jako
odpowiedź na współczesne "choroby
środowiska zurbanizowanego"

Plan prezentacji

- Choroby miasta a szkoła chicagowska
- Diagnozowanie chorób miasta – przykłady współczesne
- Wzrastająca rola organizacji pozarządowych
- Jak leczyć choroby? Przemiany przestrzeni publicznej na przykładzie Krakowskiego Przedmieścia
- Teoria konfliktu a dynamika przemian
- Powrót do początku. Wnioski

Choroba miasta?

- choroba - *dynamiczna reakcja ustroju na działanie czynnika chorobotwórczego; prowadzi do zaburzeń naturalnego współdziałania narządów i tkanek, a w następstwie — do zaburzeń czynnościowych i zmian organicznych w narządach i całym ustroju; (źródło: Encyklopedia PWN encyklopedia.pwn.pl)*
- stan odbiegający od normy
- stan niepożądany, wymagający interwencji (leczenia)
- postrzeganie chorób w czasie ewoluuje (choroby cywilizacyjne, homoseksualizm)
- Co jest chorobą przestrzeni?

Szkoła chicagowska i badania miasta

- Lata 20. i 30. XX wieku
- Koncentracja na badaniach empirycznych. Ograniczenie teorii
- Miasto jako obszar działań społecznych. Nastawienie na problemy społeczne miasta.
- 4 nurty badań (K. Czekał 2007):
 - urbanizacyjno-ekologiczny (R. E. Park i E. W. Burgess),
 - kryminologiczny,
 - psychologii społecznej,
 - prognozowania społecznego

Park (*The City*, 1992; pierwsza publikacja 1915):

- Miasto to nie tylko jednostka geograficzna. Ludzie, miejsce, stosunki międzyludzkie, administracja.
- Transport i komunikacja umożliwiają istnienie miasta. Duże nagromadzenie ludzi wpływa na wytwarzanie kultury miejskiej. Izolacja vs. mobilność.
- *City is natural habitat of civilized man*

Robert Ezra Park

Diagnozowanie chorób

Kto jest lekarzem?

Zielone Mazowsze – audyt dróg rowerowych dla Pełnomocnika Rowerowego

- 360 km dróg rowerowych w stolicy (2014);
- Realizacja: 2013, 90 dni;
- opis stanu istniejącego;
- Ewidencja infrastruktury rowerowej w Warszawie, drogi dla rowerów, ciągi pieszo-rowerowe, kontrapasy oraz pasy rowerowe;
- Wskazanie miejsc, gdzie trasa rowerowa traci ciągłość, np. przez brak przejazdu przez jezdnię;
- Wnioski na temat wykonania łączników pomiędzy istniejącymi trasami rowerowymi;
- wideorejestracja przejazdu każdą z tras rowerowych (4 razy).

Audyt reklamowy : Miasto Moje a w Nim i Naczelnik Wydziału Estetyki

*Miasto wraz z organizacjami pozarządowymi rozpoczyna prace nad audytem reklamowym. **Wspólnie sprawdzą, ile jest nielegalnych nośników w wybranych miejscach Warszawy i jak egzekwować przepisy, które ich dotyczą.***

- Chcemy wykorzystać możliwości, jakie dają przepisy zawarte w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Sprawdzimy, w których miejscach objętych planem nielegalnych reklam jest najwięcej i jak egzekwowane jest prawo dotyczące ich usuwania - mówi Wojciech Wagner [...]
Uczestnicy audytu wezmą pod lupę wszystkie reklamy znajdujące się na terenach objętych wybranym planem miejscowym. Następnie sprawdzą czy zostały umieszczone legalnie.

Źródło: www.um.warszawa.pl/aktualnosci/wspolnie-przeciwko-nielegalnej-reklamie

Warszawska Mapa Barrier i Biuro Koordynacji Remontów

- Start projektu: 2011
- Start współpracy: 2013
- Diagnoza utrudnień w ruchu pieszym i rowerowym: krawężniki, kładki, przystanki
- Interaktywna mapa utrudnień
- Dane wykorzystywane przy planowanych remontach
- Zmiana logiki: oprócz inwestycji liniowych lokalne interwencje
- Ok. 220 miejsc wytypowanych do przebudowy w 2014 roku na ok. 1000 miejsc problemowych

Rekomendacje SISKOM dla stacji kolejowych

#8 Warszawa Falenica – plan sytuacyjny

1	Przejście podziemne łączące perony o ograniczonej dostępności
2	Stopnie na dojściu na wschodni peron - brak podjazdu
3	Zbyt stromy podjazd na peron wschodni
4	Parkowanie samochodów poza wyznaczonym miejscem
5	Parking rowerowy – proponowana lokalizacja
6	Brak zadaszonych miejsc siedzących
7	Brak wejścia na peron od strony północnej
8	Dodatkowe wejście na peron, ułatwiające korzystanie z przejścia podziemnego

Kto jest lekarzem? Kto jest diagnostykiem?

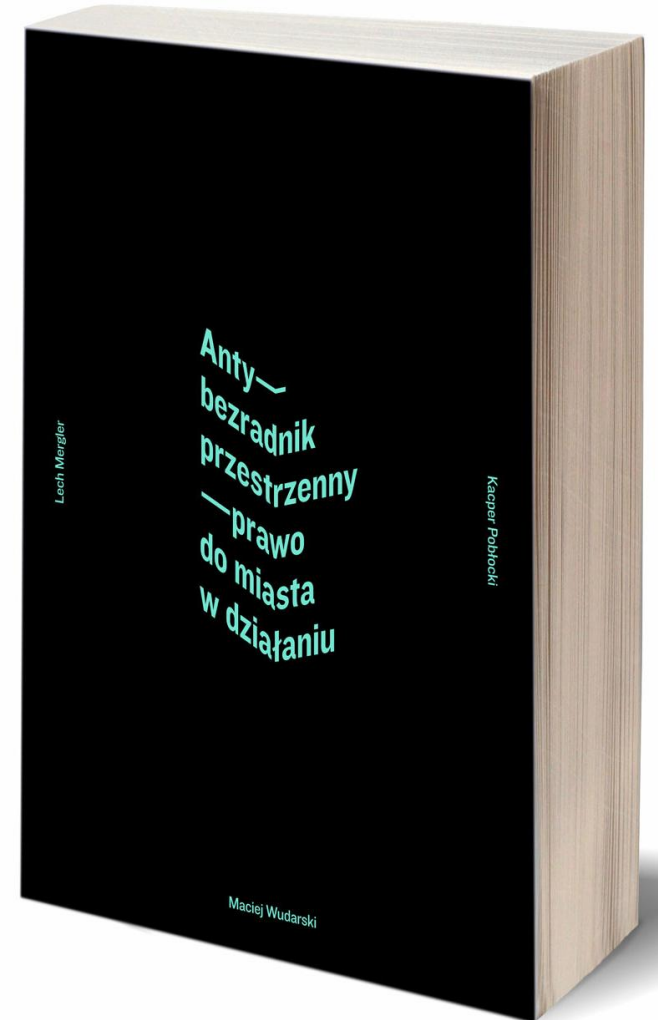
- Dynamiczny rozwój organizacji zrzeszających mieszkańców, tzw. ruchów miejskich
- David Harvey (2012) i *Prawo do miasta*: mamy prawo do miasta, bo jesteśmy mieszkańcami!
- Coraz silniejsza presja na władze publiczne, chętnie wspierana przez media.
- Mieszkańcy informują o ważnych dla nich problemach i chcą realnych działań ze strony władz. Ruchy miejskie agregują informacje i lobbują na rzecz zmian
- Gdzie jest opozycja polityczna? Kto jest opozycją?

Anty-bezradnik przestrzenny – prawo do miasta w działaniu

*Anty-bezradnik Przestrzenny to **zestaw narzędzi** – intelektualnych oraz formalno-prawnych – które umożliwiają mieszkańcom upominanie się o swoje „prawo do miasta”. Napisany przez społeczników z ponad sześćdziesięcioletnim doświadczeniem, stanowi odpowiedź na **powszechnie panującą bezradność** w obliczu dominującego w Polsce „chaosu urbanistycznego”. Jest to opis mechaniki „gry o miasto” oraz możliwości włączenia się w nią przez mieszkańców.*

Podstawowym celem tej publikacji jest dostarczenie narzędzi, intelektualnych i prawno-proceduralnych, pomocnych w praktykowaniu w ramach demokracji miejskiej – demokracji przestrzennej.

Źródło: Respublica Nowa

Jak leczyć choroby? Przemiany przestrzeni publicznej

Przykład Krakowskiego Przedmieścia

Krakowskie Przedmieście – studium przypadku

Krakowskie Przedmieście - koniec XVIII wieku

Obrazy Bernardo Belotto:
Krakowskie Przedmieście od strony Bramy Krakowskiej (1767-1768)
Krakowskie Przedmieście w Warszawie od strony Nowego Świata (1778)

Salon Warszawy - Wiek XIX

Początek XX wieku: tramwaje

odowe Archiwum Cyfrowe, sygn. 2-223-6

2 połowa XX wieku – inwazja samochodów

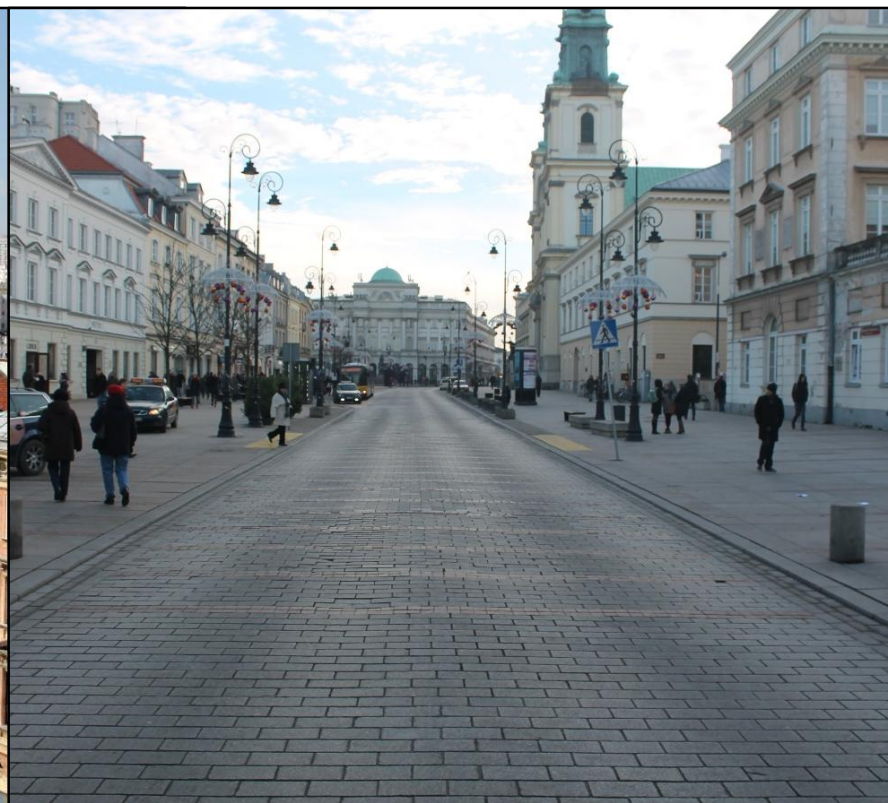
Narodowe Archiwum Cyfrowe, sygn. 51-843-2

Narodowe Archiwum Cyfrowe, sygn. 51-609-3

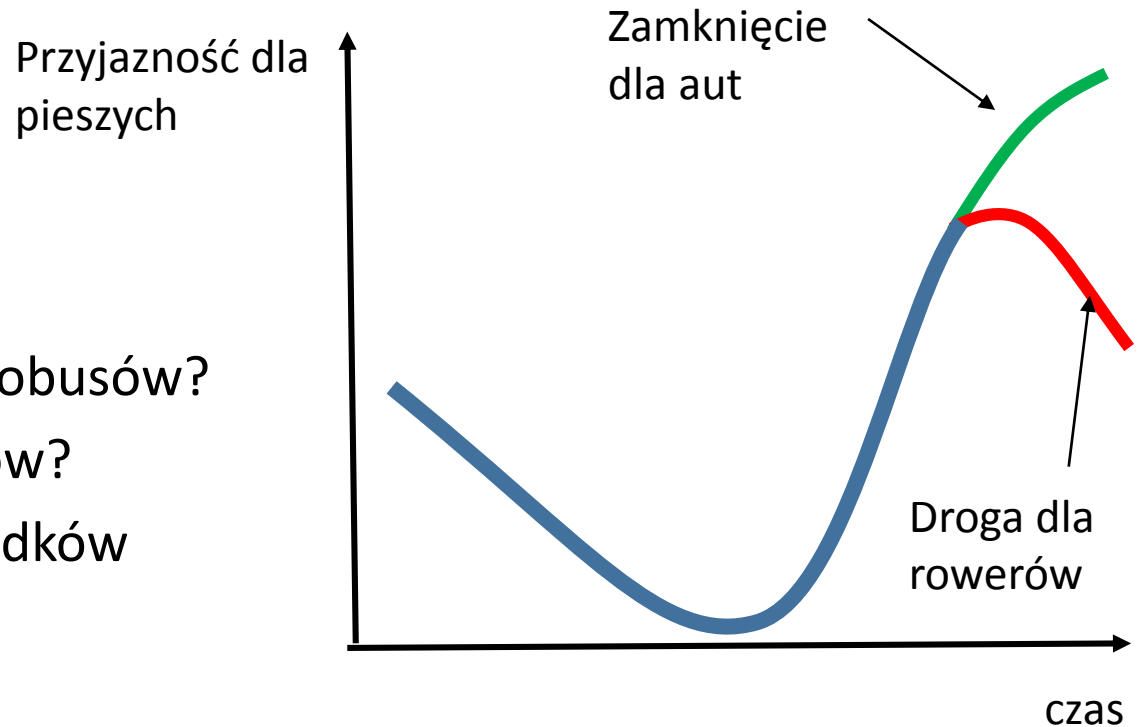
2005: ulica przywrócona pieszym

Źródło: polska.pl , fotografia własna

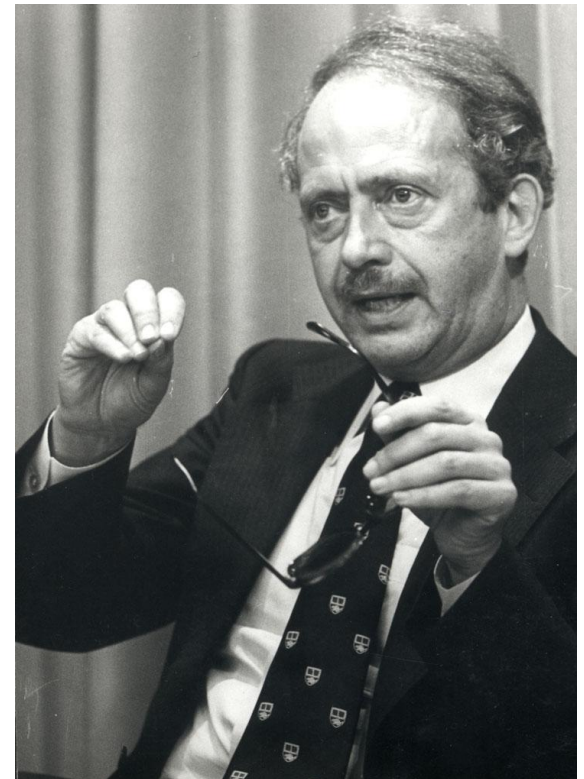
Jaka jest ostateczna wizja?

- Prawdziwy deptak?
- Powrót tramwaju?
- Ograniczenie ruchu autobusów?
- Nowa droga dla rowerów?
- Miejsce dla nowych środków transportu?
- Konflikt o ograniczoną przestrzeń pomiędzy użytkownikami

Teoria konfliktu Ralfa Dahrendorfa

- Konflikt jako ważna i nieodłączna część życia społecznego
- Konflikt umożliwia zmianę społeczną
- Wizja dialektyczna: klasa rządząca i podporządkowana
- Rozwiązanie sytuacji konfliktowej rodzi kolejną, zmiany w hierarchii grup
- Legitymizacja źródłem porządku społecznego. Brak legitymizacji prowadzi do zmian.

Ralph Dahrendorf

Zarządzanie konfliktem - kierunki

integracja vs. segregacja

dyskryminacja vs. priorytetyzacja

wykluczanie vs. wyłączość

Dynamika przemian

- Zmiana wizji modernistycznej w postmodernistyczną.

Od miejskiej autostrady do ulicy przyjaznej dla pieszych i rowerzystów

- Zmiany w wykluczeniu przestrzennym. Kto następny będzie wykluczony?

Oddajmy ulice pieszym!

- Nowa grupa zyskuje podmiotowość i żąda dostępu do przestrzeni.

Rower jako środek transportu.

- Zmiana priorytetów. Jak będzie wyglądać miasto przyszłości?

Jakie będzie miasto przyszłości?

- Wzrastająca rola ruchów społecznych.

My (kto?) mamy prawo do miasta!

- Jak zarządzać współczesnym miastem?

Jak przekonać nieprzekonanych do zmian?

Powrót do początku

Podsumowanie

Pytania końcowe

- Dlaczego przestrzeń miejska jest wyjątkowa?
- Jakie są choroby przestrzeni miejskiej? Co wpływa na ich postrzeganie?
- Kto ma wpływ na kształtowanie przestrzeni? Kto jest wykluczony z jej korzystania?
- Czego wyrazem są formy przestrzenne nas otaczające? Dlaczego kiedyś były uważane za słuszne, a obecnie nie? Skąd bierze się ich wartościowość?
- Jak zamieniać formy niesłuszne w słuszne?

Jedna przestrzeń, wiele wizji

Ryzyko błędnej kalkulacji i porażki jest nierozdzielnie związane z wolnością, a wolność nieodmiennie zakłada odpowiedzialność. Chociaż żadne miasto, w którym mieszkam nie może być dokładnie takie, jak bym sobie życzył, jego kształt i sposób funkcjonowania zostały określone przez ludzi takich jak ja, a nie przez bezosobowe siły: ty i ja również podejmowaliśmy decyzje, choćby niewielkie [...], które złożyły się na fizyczny kształt miasta. [...]

Rykwert (2013)

Joseph Rykwert

Bibliografia

- Czekał Krzysztof (2007). *Socjologia szkoły chicagowskiej i jej recepcja w Polsce*. Katowice 2007: Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa.
- Dahrendorf Ralf (2008). *Klasy i konflikt klasowy w społeczeństwie przemysłowym*. Kraków: Zakład Wydawniczy „Nomos”.
- Harvey David (2012). *Bunt Miast. Prawo do miasta i miejska rewolucja*, Warszawa: Fundacja Bęc Zmiana.
- Mergler Lech, Kacper Pobłocki, Maciej Wudarski (2013). *Anty-bezradnik przestrzenny: prawo do miasta w działaniu*. Warszawa: Biblioteka Res Publici Nowej.
- Park Robert E (1992). *The City: suggestions for the investigation of human behavior in the urban environment*. W: Robert E. Park i in. *The City*. Chicago, London: University of Chicago Press.
- Rykwert Joseph (2013). *Pokusa miejsca. Przeszłość i przyszłość miast*. Kraków: Międzynarodowe Centrum Kultury.